View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk

brought to you by CORE

provided by Universiti Teknologi MARA Institutional Repository

PROCEEDINGS

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

2ND INTERNATIONAL ISLAMIC HERITAGE CONFERENCE 2017

المؤتمر الدولي الثاني للتراث الاسلامي

"STRENGTHENING KNOWLEDGE, EMPOWERING ACHIEVEMENT"

EDITORS

MOHD FAIZAL P.RAMELI
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK
MUHAMMAD TAUFIK MD SHARIPP
MOHD ZAID MUSTAFAR
MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
RAWI NORDIN
S. SALAHUDIN SUYURNO
DZIAUDDIN SHARIF

PROCEEDING OF 2ND INTERNATIONAL ISLAMIC HERITAGE CONFERENCE (ISHEC 2017)

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference (ISHEC 2017)

Editors

Mohd Faizal P. Rameli
Abdul Qayuum Abdul Razak
Muhamad Taufik Md Sharipp
Mohd Zaid Mustafar
Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz
Rawi Nordin
S. Salahudin Suyurno
Dziauddin Sharif

Academy of Contemporary Islamic Studies (ACIS),
Universiti Teknologi MARA Cawangan Melaka
Alor Gajah ● 2017

Cetakan Pertama / *First Printing*, 2017
Hak Cipta / *Copyright* Penerbit ACIS, UiTM Cawangan Melaka

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada ACIS, UiTM Cawangan Melaka terlebih dahulu.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from ACIS, UiTM Cawangan Melaka.

Diterbitkan di Malaysia oleh / *Published in Malaysia by*
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM KONTEMPORARI (ACIS),
UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA CAWANGAN MELAKA,
JALAN LENDU, 78000 ALOR GAJAH,
MELAKA, MALAYSIA
Tel: +606 558 2303, 2305

Atur huruf oleh / *Typeset by*
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK, MUHAMAD TAUFIK MD SHARIPP, MOHD ZAID MUSTAFAR & MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
Mel-e: *qayyumfpi@yahoo.co.uk*

Reka bentuk kulit oleh
Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz
Mel-e: *nizamiyyah86@gmail.com*

ISBN:

Table of Contents

Foreword 7
Preface 9

HISTORIOGRAPHY AND ISLAMIC THOUGHT

Genre Historiografi Ibn al-Athir
Norsaeidah Jamaludin, Abdul Qayuum Abdul Razak, Nor Adina Abdul Kadir & Mariam Farhana Md Nasir ... 3

Kajian Literatur Istilah *'Umran* Ibn Khaldun
Abdul Qayuum Abdul Razak & S.Salahudin Suyurno ... 13

Metodologi Penulisan Isu Kenabian menurut Badiuzzzaman Said Nursi dalam Kitab *Rasail al-Nur*
Muaz Mohd Noor, S.Salahudin Suyurno, Nor Adina Abdul Kadir, Abdul Qayuum Abdul Razak & Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz ... 21

Metodologi Penulisan Syed Qutb dalam Kitab *Fi Zilal al-Quran*
Halipah Hamzah & Noormala Rabu ... 35

Sejarah Pengajian Pondok dan Tokoh Ulama: Kajian di Daerah Besut, Terengganu Darul Iman
Mohd Zainodin Mustaffa, Emie Sylviana Mohd Zahid, Nur Farhana Mohd Daud, Mahasin Saja@Mearaj, Mohd Asyadi Redzuan & Mohamad Zaki Razaly ... 47

Mekah Pusat Dunia: Hubungan dengan Brunei
Muhammad Hadi Muhammad Melayong ... 55

Peranan Sufi dalam Penyebaran Islam di Nusantara
H Sumanta MA & Hajam M.Ag ... 63

Ngaji Kitab bersama Para Kiai Cirebon 'Memaknai Jihad Islam' untuk Meraih Sukma Pancasila
Siti Fatimah M.Hum ... 75

Jender dalam Perspektif Nasaruddin Umar
H Jamali Sahrodi MA & Amin Maulana ... 101

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Madrasah Menggapai Mutu
H Maksum MA ... 117

Pendekatan Kajian Orientalis terhadap Islam: Satu Sorotan Awal
Mohd Farhan Abd Rahman & Muhamad Azrul Azwan ... 125

ZA'BA, Melayu dan Kolonialisme Inggeris
Noor Aziera Mohamad Rohana, Nurul Asma Mazlan, Noraini Abd Muaziz & Ermy Azziaty Rozali ...137

Budaya Berfikir Kritis Islam sebagai Pendekatan dalam Mengukuhkan Jatidiri Masyarakat Melayu Kini
Norafifah Ab Hamid, Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man & Siti Nurul Izza Hashim ... 151

Kepentingan Kepercayaan Konsep Ilmu dalam Pembentukan Pandangan Alam
Mahfuzah Mohammed Zabidi & Rohaya Sulaiman... 167

HISTORIOGRAPHY AND ISLAMIC HERITAGE

Penentuan Tarikh Perkahwinan Rasulullah SAW berdasarkan Pengiraan Takwim Hijri terkini
Nur Jannah Ballazi, Hamidah Jalani, Norsaeidah Jamaludin, Sarah Dina Mohd Adnan & Nang Naemah Nik Dahalan ... 180

Konsep Kepimpinan Melayu Islam di Nusantara Menurut Teks *Bustan al-Salatin*
Shah Rul Anuar Nordin ... 188

Prasasti Terengganu: Kepentingannya dalam Sejarah Tamadun Islam Alam Melayu
Nor Adina Abdul Kadir, Nang Naemah Nik Dahalan, Norsaeidah Jamaludin, Abdul Qayuum Abdul Razak & Khairul Nizam Abdul Aziz ... 199

Kelangsungan Budaya Masyarakat Chetti Melaka Era Globalisasi
Siti Nurul Izza Hashim, Norafifah Ab Hamid, Rawi Nordin, Nor Rafedah Mohsan & Muhammad Faidz Mohd Fadzil ... 209

Sejarah dan Implementasi Dekorasi Cina dalam Pembinaan Masjid Terawal di Malaysia
Nor Adina Abdul Kadir, S.Salahudin Suyurno, Sarah Dina Mohd Adnan, Noorfazreen Mohd Aris & Muaz Mohd Noor ... 223

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

ISLAMIC LITERATURE AND ART

Keindahan Konsep Tauhid dalam Rekabentuk Motif-motif Seni Tradisi Melayu
Shaliza Dasuki, Azahar Harun, Liza Marziana Mohammad Noh, Nur Hasliza Abdullah, Nurkhazilah Idris & Fazlina Mohd Radzi ... 239

Identifying A Lotus Motif Transformation on The Melaka Traditional Mosque's Roof Crown in 1720-1950
Raziq Abdul Samat, Sharifah Shaari, Dona Lowii Madon, Meor Hasmadi Meor Hamzah & Nor Fariza Baharuddin ... 255

Potensi Seni Iluminasi al-Qur'an Mushaf Malaysia
Nik Narimah Nik Abdullah, Mohd Hisham Johari, Ayob Wahid, Zahara Ramli, Muhamad Fauzi Harun, Anith Liyana Amin Nudin &
Mohd Amin Mohd Noh… 263

أثر التراث العربي الإسلامي في الرسم الاوروبي الحديث
شكيبا مصطفى الشريفية & محمود حسين عبد الرحمن ... 281

Notes on the Ibadi Religious Architecture: A Comparative Study of the Mosques in Mzab, Djerba and Oman
Naima Benkari ... 301

Contemporary Telekung in Malaysia it's Challenges and Realities
Norzaleha Zainun, Jamiaah Abdul Holed & Zolina Mohamad ... 317

The Development of Character Category in Jawi Typography-An Implementation in Typography Course in UiTM
Intan Nur Firdaus Muhammad fuad, Sharifah Raudzah S. Mahadi & Ahmad Khairul Azizi Ahmad ... 333

Art Photography: Ideation and Influences of Islamic Geometric Patterns
Azmil Aswad Che Mat, Aidah Alias & Farihan Zahari ... 345

The Reading of Tajwid in Surah Yaasin for Red-Green Colour Vision Deficiencies
Siti Sarah Adam Wan, Azahar Harun, Nur Hasliza Abdulah &
Shaliza Dasuki ... 357

POLITICS AND GOVERNANCE

Peranan Sultan Abu al-Hasan 'Ali al-Marini dalam Kerajaan Banu Marin di Fas, al-Maghrib (1331-1351M)

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Mariam Farhana Md Nasir, Sarah Dina Mohd Adnan, Noorfazreen Mohd Aris, Hamidah Jalani & Muhammad Taufik Md Sharipp ... 365

Sejarah Institusi Ketenteraan di Malaysia dan Sumbangan kepada Kelangsungan Ketamadunan
Burhanuddin Jalal, Sayuti Ab Ghani, Amnah Saayah & Redwan Yasin ... 380

Perspektif Kitab Quran terhadap Bidang Pengurusan Rekod
Ahmad Azman Mohamad Ramli, Azmi Ab Rahman, Kasmarini Baharuddin, Mohd Naim Mohd Nasfi, Mohd Ridzuan Ibrahim & Abd Rashid Abd Rahman ... 397

ISLAMIC ECONOMICS AND BUSSINES MANAGEMENT

Etika Pengurusan Sumber Manusia bagi Muslimpreneurs dalam Perniagaan Berskala Kecil
Mohd Faizal P.Rameli, Suhaida Mohd. Amin, Dziauddin Sharif, Norajila Che Man & Noorfazreen Mohd Aris ... 413

Paradigma Tauhid dalam Pelaksanaan Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR)
Norajila Che Man, Muhammad Rahimi Osman & Mohd Faizal P.Rameli ... 427

Wasatiyyah sebagai Asas Pembuatan Keputusan Pelabur Muslim
Noor Hasyimah Sulaiman, Wan Noor Hazlina Wan Jusoh, Che Zuina Ismail, Azarudin Awang & Rubiah Abu Bakar ... 445

Penilaian Pakar dalam Model Konseptual Penggunaan Berhierarki Islam
Basri Abd. Ghani & Ahmad Azrin Adnan ... 453

The Need to Work by Educated Muslim Women in Malaysia
Suhaida Mohd. Amin & Mohd Faizal P.Rameli ... 461

The Impact of Macroeconomic Variables on FTSE Bursa Malaysia Emas Shariah Index
Siti Nurulhuda Ibrahim, Zuraini Abdul Hamid, Amirudin Mohd Nor, Fahmi Abdul Rahim & Noraznira Abd Razak ... 469

Multimodal Analysis on Muslimah Cosmetic Billboards
Nor Atifah Mohamad, S. Salahudin Suyurno, Sumarni Maulan & Nazarul Azali Razali ... 489

Determinants of Electronic Commerce Adoption: Case Study Among Small and Medium Enterprise (SME) in Klang Valley

iHC 2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Nur Atiqah Zainuddin, Maymunah Ismail, Nurul Zamratul Asyikin Ahmad, Sharina Sharif, Maz Izuan Mazalan & Mohd Sufian Ab Kadir … 501

Halal vs Non-Halal Cosmetic: Positioning in Malaysian Market
Azahar Harun, Roszi Naszariah Nasni Naseri, Nur Hazwani, Zolkifly & Mastura Ayob ... 513

Total Quality Management and Halal Certification of Food Product in Malaysia
Rizuwan Abu Karim, Nurazree Mahmud, Helmy Fadlisham Abu Hasan & Juan Rizal Sa'ari ... 519

Pemantauan dan Penguatkuasaan Halal terhadap Produk Makanan Import oleh JAKIM
Mohd Zaid Daud, Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim, Nurzahidah Jaafar & Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah ... 527

WAQF DEVELOPMENT IN MALAYSIA

Elemen Kekal Harta Wakaf: Analisis menurut Fuqaha dan Undang-undang di Malaysia
Che Zuina Ismail, Azarudin Awang, Rubiah Abu Bakar, Noor Hasyimah Sulaiman & Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 549

Sejarah Universiti al-Azhar sebagai Model Institusi Pendidikan Wakaf Terulung
Mohd. Ali Muhamad Don ... 565

Pembangunan Tanah Wakaf Melalui Inovasi Istibdal
Che Zuina Ismail, Rubiah Abu Bakar, Azarudin Awang, Noor Hasyimah Sulaiman & Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 575

Pembangunan Wakaf Kesihatan: Model Operasi dan Pengurusan Hospital Waqaf An-Nur (HWAN)
Norizah Mohamed @ Daud, Noorfazreen Mohd Aris, Sharipah Amirah Abas & Noraini Abd Muaziz ... 587

Urus Tadbir Hartanah Wakaf Melaka: Strategi Penambahbaikan oleh Majlis Agama Islam Melaka (MAIM)
Norajila Che Man, Rawi Nordin, Norafifah Ab Hamid & Nor Azlina Abd Wahab ... 601

Aktiviti Pembangunan Saham Wakaf di Johor
Nurfarhana Mohd Daud, Emie Sylviana Mohd Zahid, Mohd Zainodin Mustaffa, Munirah Zakaria & Aflah Isa ... 613

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

CONTEMPORARY ISSUE OF ZAKAT IN MALAYSIA

Penetapan Had Kifayah Zakat Pelajar di UiTM: Satu Keperluan
Baharuddin Sayin, Azri Bhari, Mohd Afandi Mat Rani &
Muhammad Nor Aman Jamaluddin ... 625

Profil Asnaf Zakat di Kalangan Pelajar UiTM Melaka Kampus Bandaraya
Nor Rafedah Mohsan, Dziauddin Sharif, Norafifah Ab Hamid, Siti Nurul Izza, Hashim & Rizuwan Abu Karim ... 635

Pengambilan Hukum Uruf dalam Zakat Emas Perhiasan Negeri-negeri di Utara Malaysia
Noraini Saro & Rawi Nordin ... 643

Aktiviti Pembangunan Spiritual Bagi Asnaf Zakat Fakir dan Miskin di Selangor
Emie Sylviana Mohd Zahid, Mohd Zainodin Mustaffa, Nurfarhana Mohd Daud & Mahasin Saja@Mearaj ... 651

ISLAMIC PHILANTHROPY AND HOSPITALITY

Crowdfunding: A New Phenomenon of Philantropic Method
Nurzahidah Jaafar, Siti Noorbiah Md Rejab, Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Mohd Zaid Daud & Mazni Natasha Mohd Nasir ... 675

Corporate Philanthropy as A Corporate Social Responsibility Component: An Islamic Perspective
Wan Noor Hazlina Wan Jusoh, Che Zuina Ismail, Noor Hasyimah Sulaiman & Azarudin Awang ... 687

Travel Patterns of People with Physical Disabilities in Attractions Sector of Selangor's Tourism Industry
Nurul Fatin Nabila Md Nafiah, Intan Farhana Abd.Karim,
Nurul Zamratul Asyikin Ahmad, Sharina Shariff, Mohd Sufian Ab Kadir &
Maz Izuan Mazalan ... 695

MANAGEMENT IN ISLAMIC PERSPECTIVE

Siapakah yang Sayang: Pengurusan Gerontologi Kajian di Rumah Amal Baitul Rahmah, Rawang

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Nurzahidah Jaafar, Suliah Mohd Aris, Fadhilah Adibah Ismail, Rafeah Saidon & Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah.... 711

An Insight into The Islamic Manufacturing Practices (IMP)
Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Mohd Zaid Daud, Nurzahidah Jaapar & Thuraya Ahmad ... 723

Shariah Risk Profiling Through Shariah Based Business Modelling: A Rectification Plan for Shariah Audit Finding (SNCR-01) for Company XYZ
Mohd Helmi Ahmad & Najahuddin Lateh ... 737

Qualitative Characteristics Accounting Information of Kariah Mosque: A Concept Paper
Masita Hassan, Salina Abdullah, Rahayu Mohd Sihat & Norlinda Tendot Abu Bakar ... 749

Sulh Approach in The Education Loan's Repayment: The Study on Education Loan of The National Higher Education Fund Corporation (PTPTN)
Dziauddin Sharif, Norajila Che Man, Zainab Mohd Zain, Nasif Sidquee Pauzi & Ahmad Faiz Ahmad Ubaidah ... 757

Assessing Managers' Perception towards Fitness: Examining A Few Procedures and Steps
Saidin Wan Ismail & Norzaidi Mohd. Daud... 765

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

CONTEMPORARY ISSUES IN ISLAMIC JURISPRUDENCE

Ta'liq Talak: Antara Peruntukan Perundangan dan Amalan di Melaka
Noormala Rabu, Halipah Hamzah, Mohd Fauzi Md Isa & Zainal Fikri Zamzuri ... 791

Dilema Hak Suami Pasca Penceraian: Suatu Penelitian Awal di Malaysia
Mohd Ab Malek Md Shah, Zunaidah Ab Hasan, Sulaiman Mahzan, Marziana Abd Malib, Akmal Adanan & Mohamad Daim Darson ... 799

Penjagaan Akal Menurut Perspektif Islam dalam Konteks Maqasid Syariah
Fadhilah Adibah Ismail, Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Kamariah Yusoff, Azizah Zakaria & Norsalwati Sabtu ... 809

Maqasid Syariah dalam Pelancongan
Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man, Rawi Nordin, Mohamad Shafiei Ayub & Mohd Zaid Mustafar ... 817

Pengurusan Harta Menurut Islam: Analisa Menurut Perspektif Maqasid Syariah
Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man, Norafifah Ab Hamid & Rawi Nordin ... 835

علم الفروق الأصولية: منهجية تجديدية في تأليف علم الأصول
(*The Science of Usuli Nuances: a Renewal Method of Writing in Usul al-Fiqh*)
مصطفى بن محمد جبري شمس الدين ...847

The Wisdom of Polygamy in Islam: The Law and Customary Practice in Afghanistan
Nasir Ahmad Yousefi... 865

Pendekatan Fuqaha dalam Memahami Illah Riba bagi Emas dan Perak
Mohd Asyadi Redzuan, Mohamad Zaki Razaly, Mohd Zainodin Mustaffa & Siti Noor Ain Aziz ... 879

CONTEMPORARY ISSUES OF DAKWAH IN MALAYSIA

Konsep Amar Makruf Nahi Mungkar dalam Kerangka Dakwah Islam
Razali Musa, Wan Hishamudin Wan Jusoh, Mohd Shahril Othman, Syed Hadzrullathfi Syed Omar & Mohd Safri Ali ... 889

Pengurusan Akidah di Malaysia Secara Berorganisasi: Satu Tinjauan Awal Tentang Jalinan antara Institusi Islam Kerajaan Pusat dan Negeri di Malaysia
Sophian Rambli & Engku Ahmad Zaki Engku Alwi ... 895

Toleransi Agama dalam Kehidupan Komuniti Muslim Baharu: Tinjauan dari Aspek Cabaran
Azarudin Awang, Che Zuina Ismail, Azman Che Mat & Rubiah Abu Bakar ... 901

Kartun Bertemakan Dakwah Islamiyah Atas Talian: Interpretasi Dakwah Sarkastik Dan Satira
Fazlina Mohd Radzi & Azahar Harun ... 909

The Correlation Between Salah (Prayers) and Students' Academic Performance
Che Haslina Abdullah, Mahanim Omar, Raja Rosila Raja Berahim, Nur Afiqah Ab Latif & Che Nooryohana Zulkifli... 921

Peranan Laman Facebook dalam Penyampaian Maklumat Pengurusan Pusaka
Mohd Khairy Kamarudin, Mohd Hafizie Suhaimi & Nasrul Hisyam Nor Muhamad... 931

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Muslims in South Korea: The Way of Life
Mahsuri Khalid, Ashirah Fatihah Mohd, Nurauni Aqilah Mohd Khir, Nur Nabila Mazlan, Nur Farhanah Mahamad Halid & Noraini Jamal... 943

Kajian Awal Tahap Kesukarelawan di Kalangan Rakyat Johor, Malaysia
Nik Rozilaini Wan Mohamed, Abdul Rasid Abdul Razzaq, Rohayu Roddin & Nor Asikin Shaharuddin... 963

Perubahan Akhlak Saudara Kita Selepas Memeluk Islam di Johor
Nur Najwa Hanani Abd Rahman, Mohd Farhan Ahmad, Noraishah P Othman, Siti Fairuz Sujak & Luqmanulhakim Ab Rahman... 969

Dakwah Melalui Media Sosial: Penerimaan dalam Kalangan Warga IPD Setiu, Terengganu
Azman Che Mat, Khairul Azhar Abd. Karim, Azarudin Awang, Ahmad Fakrulazizi Abu Bakar, Nor Shaifura Musilehat & Ahmad Zulfadhli Nukman... 987

ISLAM AND COMMUNICATION

Akhlak Terbina Komunikasi Sempurna
S.Salahudin Suyurno, Mohammad Taufik Md Sharipp, Mohd Shafie Ayub, Mohd Zaid Mustafar & Mohd Zin Junoh ... 997

Aplikasi Syarat Kesahihan Hadith terhadap Model Komunikasi Berkesan
Muhammad Taufik Md Sharipp, Muhammad Faidz Mohd Fadzil, Mohd Zaid Mustafar, Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz & S Salahudin Suyurno ... 1005

Komunikasi IntraPersonal dalam Dialog antara Agama: Pengalaman Saudara Baru
Azarudin Awang, Che Zuina Ismail, Azman Che Mat, Noor, Hasyimah Sulaiman & Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 1015

Pembangunan dan Pengesahsahihan Instrumen *Manhaj Rabbãniyyah* sebagai Indikator Komunikator Islam
Muhammad Taufik Md Sharipp, S Salahudin Suyurno, Mohamad Shafiei Ayub, Abdul Raf Ridzuan & Mariam Farhana Md Nasir ... 1023

Media Baharu dan Budaya Popular Islam: Peranan dan Realiti
Aini Faezah Ramlan, S Salahudin Suyurno, Muhamad Shafie Ayub, Rosilawati Sultan Mohideen & Abdul Qayyum Abd Razak ... 1031

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Unsur-unsur Takmilah dalam Filem Islam
Mohamad Shafiei Ayub, Muhammad Taufik Md Sharipp, Aini Faezah Ramlan, Abdul Qayuum Abdul Razak, S Salahudin Suyurno & Ahmad Faiz Ahmad Ubaidah ... 1037

ISLAMIC EDUCATION DEVELOPMENT

Gagasan Madrasah Al-Zahra': Penubuhan Universiti Islam di Akhir Kerajaan Turki Uthmani
Mohd Nasir Ayub, Surita Hartini Mat Hassan, Muaz Mohd Noor, Noor Hidayah Kasim & Rafidah Amat ... 1055

Kaedah Hafazan: Suatu Tinjauan Ringkas
Siti Suriyani Sulaiman ... 1071

Pembelajaran Berpusatkan Pelajar dan Pencapaian Pelajar Bahasa Arab
Azman Che Mat, Muhammad Saiful Anuar Yusoff, Azarudin Awang, Ahmad Fakrulazizi Abu Bakar, Nor Shaifura Musilehat & Ahmad Zulfadhli Nukman ... 1087

Perlaksanaan Pendekatan Pembelajaran Berasaskan Permainan Digital bagi Kursus CTU 281: Kesan terhadap Prestasi Akademik dan Motivasi Diri Pelajar Grafik di UiTM Alor Gajah
Ilinadia Jamil, Azahar Harun, Fatrisha Mohamed Yussof, Nor Yus Shahirah Hassan & Fazlina Mohd Radzi ... 1095

Analisis Kerelevanan Kurikulum Kursus Pemikiran dan Tamadun Islam (CTU151) terhadap Pelajar di UiTM
Rubiah Abu Bakar, Che Zuina Ismail, Azarudin Awang & Noor Hasyimah Sulaiman ... 1107

Hadith's Source of Reference Finder Browser Extension
Mohamad Hafiz Khairuddin, Nur Azalizana Ahmad Saru, Mohd Hafifi Mohd Supir, Anwar Farhan Zolkeplay & Mohd Taufik Mishan... 1117

Peranan IPTA dan IPTS dalam Menerapkan Pendidikan al-Quran di dalam Kurikulum sebagai Kursus Teras bagi Semua Pelajar Islam di Malaysia: Kajian Awal di Beberapa Buah IPT di Malaysia
Nor Ashiqeen Jamaluddin, Raihana Farahiyah Abdul Rahman, Sulaiman Shakib Mohd Noor & Mohd Nazir Kadir… 1127

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Hukum Kanun Brunei dan Hukum Kanun Melaka: Suatu Ristaan Sejarah
Haji Dzulkiflee Haji Abdul Latif... 1143

جهود علماء المسلمين في مجال الطب وأثره على الحضارة الإنسانية

د. محمد مرسلين محمد إسماعيل ... 1155

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

Foreword

بسم الله الرحمن الرحيم

Bismillahirrahmanirrahim. All praise to Allah SWT. Blessing and Prayers be upon Prophet Muhammad SAW, and also to his family members, kindred's, companions and his followers who adhere faithfully to his teaching.

I would like to express my gratitude for this invitation to write a few words in conjunction of this proceeding. Heartiest congratulations go to the organizers of the 2nd International Islamic Heritage Conference 2017 (2nd IsHeC2017) that was held on 14th – 15th November 2017. Congratulations also to the editors for their efforts in publishing the articles presented at the 2nd IsHeC2017.

Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017 is a very noble effort as it adds to the corpus of literature on Islamic based research in various disciplines of knowledge. I hope that this proceeding can be a catalyst for the germination and strengthening of Islamic knowledge.

Finally, I wish to extend my sincere appreciation to all parties involved in the publication of this proceeding especially Academy of Contemporary Islamic Studies (ACIS) UiTM Melaka, Center for Islamic Philanthropy and Social Finance (CIPSF), Pusat Jaringan Industri, Komuniti dan Alumni (PJI & A) UiTM Melaka and the authors for their contribution.

DATUK PROF. MADYA SABARIAH MAHAT

Rektor,
Universiti Teknologi MARA Cawangan Melaka,
Alor Gajah, Melaka.

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

Preface

In the name of Allah, the Most Beneficent, the Most Merciful. All praise is due to Allah SWT, the Almighty. We all praise Him, seek His Help, and ask for His Forgiveness. We seek refuge with Him from the evil of our souls, and from our sinful deeds. He whom Allah SWT guides, no one can misguide him, and whoever Allah SWT misguides, no one can guide him. Blessings and prayers upon His Messenger Prophet Muhammad SAW. We would like to express our thorough and sincere gratefulness to Allah the Almighty, who has given us the opportunity to write, edit and complete the *Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017.*

We wish to extend our appreciation to YBhg. Datuk Associate Professor Sabariah Hj. Mahat, Rector of Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Melaka for her full encouragement in ensuring the success of the 2nd IsHeC2017 and also the publication of this proceeding. Special thanks to YBrs. Associate Professor Dr. Shafinar Ismail, Deputy Rector of Research and Industrial Linkage UiTM Cawangan Melaka for her continuous support in 2nd IsHeC2017.

A great deal of appreciation also goes to the Center for Islamic Philanthropy and Islamic Finance (CIPSF), Uni-Charity Society, ACIS UiTM Cawangan Melaka and UiTM Press for their tremendous effort in making the 2nd IsHeC2017 a success.

This proceeding comprises the articles that were presented in 2nd IsHeC2017 which held on 14 hingga 15 November 2017 at Avillion Hotel Melaka.

Hopefully, the *Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017* will give a clearer view of various contemporary issues in Islamic-based research in this country and the Muslim world as a whole. Finally, we hope that this proceeding may inspire and motivate its readers in initiating attempts and contributions for the sake of Muslim ummah.

MOHD FAIZAL P. RAMELI
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK
MUHAMAD TAUFIK MD SHARIPP
MOHD ZAID MUSTAFAR
MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
RAWI NORDIN
S. SALAHUDIN SUYURNO
DZIAUDDIN SHARIF

Editor
Proceeding of 2nd Islamic Heritage Conference (ISHEC 2017)

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

UNSUR-UNSUR TAKMILAH DALAM FILEM ISLAM

Mohamad Shafiei Bin Ayub, Muhammad Taufik Md Sharipp, Aini Faezah Ramlan, Abdul Qayuum Abdul Razak, S. Salahudin Suyurno & Ahmad Faiz Hj Ahmad Ubaidah

ABSTRAK

Filem merupakan suatu alat pandang dengar sahaja. Ia mempunyai pengaruh yang hebat hingga dikatakan mampu membentuk sebuah ketamadunan serta sesuatu kebudayaan. Utusan yang datang daripadanya dianggap sebagai peluru ajaib kerana mampu memberi kesan positif atau negatif terhadap penonton. Kesan-kesan ini yang menentukan kedudukan sesebuah filem adakah ia baik ataupun tidak. Sebuah filem Islam yang baik perlu memiliki pengkarya dan karya yang mampu mengajak khayalak kepada mentauhidkan Allah s.w.t. Namun di Malaysia kita ketandusan dalam menghasilkan filem yang bolehmenjadi risalah dakwah Islam. Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk menjelaskan unsur-unsur takmilah yang bersesuaian dengan sesebuah filem Islam.Kajian ini memilih Teori Takmilah Shafie Abu Bakar sebagai landasan penghasilkan filem Islam. Perbincangan ini penting kerana teori ini menekankan tiga kompenen utama pengkarya, karya dan khalayak. Kajian ini menggunakan metode kualitatif iaitu menggunakan metode perpustakaan, observasi, temubual dan metode analisis kandungan terhadap beberapa filem di Malaysia. Hasil kajian ini mendapati bahawa pengkarya yang baik mestilah seorang yang bertakwa serta arif dengan persoalan karya yang hendak disampaikan. Karya yang terhasil pula perlu mencerminkan kesempurnaan Allah s.w.t. sebagai Tuhan penguasaan alam dan mampu memberi pendidikan kepada khalayak serta menarik mereka untuk mendekatkan dirinya kepada Allah s.w.t.

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

PENGENALAN

Filem adalah satu media yang popular di negara ini. Pada awalnya, industri filem tidak berkembang sebagai satu industri yang besar. Industri filem Melayu mula menampakkan tanda perkembangan pada tahun 1960-an. Di Malaysia industri filem diimport dari Hollywood, Hong Kong, India, Indonesia dan negara-negara lain (Mansor Ahmad Saman, 1983). Buktinya dalam tahun 70-an, setiap tahun lebih kurang 2,000 buah filem telah diimport ke negara ini (Berita Minggu, 1977).

Dalam membincangkan definisi filem, ia mempunyai dimensi pentakrifan dan ruang lingkup kontekstual yang luas (Ismail Abdullah, 2009). Banyak pengertian tentang filem telah diberikan (Naim Haji Ahmad, 2010). Antara takrif yang diberikan ialah filem diertikan sebagai imej yang terhasil dalam bentuk visual bergerak yang mengandungi unsur-unsur penceritaan yang ditulis, diolah dalam bentuk dialog, visual dan bunyi, yang kemudiannya dirakamkan menggunakan kamera, diolah dengan menggunakan berbagai-bagai kepentingan dan matlamat untuk dipamerkan secara tayangan di panggung-panggung wayang dan televisyen (Anisah Sarji et al., 1996).

Filem juga boleh diertikan sebagai hasil garapan pelbagai seni yang memaparkan cerita dan cermin kepada budaya masyarakat tertentu; pemikiran dan cetusan perasaan pembikinannya; sebuah cerita tentang kehidupan yang tidak terbatas kepada manusia sahaja, sama ada cerita itu benar, khayalan atau cerita yang telah diubahsuai atau dipadankan; dan kesatuan bingkai-bingkai yang telah digarap secara harmoni menjadi syot, kesatuan syot-syot menjadi jujuk, kesatuan jujuk menjadi babak dan seterusnya kesatuan babak-babak menjadi sebuah teks atau cerita (Naim Haji Ahmad, 2010).

Dari pentakrifan di atas boleh disimpulkan bahawa filem merupakan hasil produk teknologi, produk budaya siber, dan produk seni media baru (Ismail Abdullah, 2009). Secara umumnya filem mempunyai tiga peranan utama iaitu memaklumkan, mempengaruhi dan menghiburkan (L. John Martin dan Anju Grover Chaudhary, 1997).

DEFINISI FILEM ISLAM

Filem Islam bukan bermaksud filem yang bercorakkan Islam, kerana kedua-dua istilah ini adalah berbeza. Filem bercorak Islam adalah satu rangkai kata yang merujuk kepada sesebuah filem yang diterbitkan dan di dalamnya mengandungi beberapa unsur yang selari dan sesuai dengan Islam. Pengertian filem Islam perlu disandarkan atau diasaskan kepada pengertian Islam (Naim Haji Ahmad, 2010).

Segala kehidupan kita termasuk filem berada dalam ruang lingkup Islam. Ini kerana Islam itu sendiri adalah *al-Din* yang bermaksud merangkumi seluruh aspek kehidupan manusia sama ada di dunia dan akhirat (Abdullah Said et al., 2011). Umat Islam tidak dapat lari dari ruang lingkup Islam walaupun sesaat (Mohd Faizal P.Ramlee et al., 2011). Apabila dikaitkan dengan Islam, maka filem perlu bersih dari unsur-unsur yang ditegah oleh Islam.

Filem bukan merupakan produk semata-mata. Jika dikaitkan dengan Islam maka produk mampu menjadi ibadah (Asnaini, 2008). Ibadah di sini dikategorikan sebagai ibadah umum yang bermaksud semua kegiatan harian manusia yang dilakukan berlandaskan syariat Allah s.w.t. dan setiap Muslim yang melakukannya akan beroleh pahala selagi ia bersesuaian dengan syarat-syarat dan asas-asas ibadah.

Syarat-syarat ibadah ialah niat atau matlamat yang betul serta ikhlas kerana Allah s.w.t, pekerjaan atau perbuatan hendaklah diiktiraf oleh Islam, semasa melakukan pekerjaan atau perbuatan tersebut tidak melampai batas syarak, tidak meninggalkan ibadah khusus dan dilakukan dengan bersungguh-sungguh serta sempurna. Manakala asas-asas ibadah pula ialah mempunyai ilmu pengetahuan, beriman kepada Allah s.w.t., ikhlas serta amanah dan ihsan kepada Allah s.w.t. (Abdullah Said et al., 2011).

Kesimpulannya filem Islam merupakan sebuah produk yang halal. Mereka yang terlibat dalam pembikinan filem mestilah beragama Islam serta perlu dimulakan dengan niat yang baik. Sepanjang fasa penerbitannya mesti bersandarkan kepada etika dan nilai Islam. Hasilnya ia mampu menjadi risalah dalam menegakkan “amar makruf nahi mungkar”kepada khalayak (Naim Haji Ahmad, 2008). Malah ia mampu melahirkan hubungan kepada Allah s.w.t.,

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

hubungan sesama manusia dan hubungan dengan alam semula jadi (Abdul Ghani Samsudin et al., 2001).

ELEMEN-ELEMEN DALAM FILEM ISLAM ISLAM

Sesebuah filem dihasilkan menerusi beberapa elemen. Terdapat empat elemen penting yang mesti ada dalam sesebuah filem iaitu teks, watak, lokasi dan penonton. Menurut Naim Haji Ahmad (2011), sesebuah drama hanya dapat dikatakan sebagai drama jika ia memiliki teks, pelakon, latar dan penonton. Ini kerana drama tanpa teks sama ada dalam bentuk dialog atau gerak-gerak yang mempunyai makna, bukanlah drama tetapi pernyataan yang 'merapu tanpa tujuan' dan jika drama tanpa penonton akan menjadi drama itu bersifat 'syok sendiri'. Manakala drama tanpa pelakon ibarat jasad yang tidak berotak untuk berfikir.

1. Teks

Elemen utama dalam sebuah filem ialah teks filem (Naim Haji Ahmad, 2011) tanpa teks tiada filem (E. Dmytryk, 1984), kerana ia diumpamakan sebuah bangunan yang dibina berdasarkan pelan (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002). Oleh itu teks filem merupakan salah satu unsur yang membantu pembentukan filem kerana teks mencerminkan kandungan sesebuah filem (Asiah Sarji et al., 1997). Kualiti sesebuah teks menentukan sama ada filem itu baik ataupun tidak bermutu (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002).

Teks boleh ditakrifkan sebagai cetusan idea daripada pemikiran atau ilham seseorang penulis (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002). Dikarang menjadi sebuah teks naskhah dan seterusnya diterjemahkan ke dalam bentuk realiti mengikut daya kredibiliti dan kreativiti seorang pengarah. Pada tahap ini, pengarah akan memastikan setiap plot yang dihasilkan dapat membentuk sebuah jalan yang menarik dengan dibantu gerakan kamera, ambilan syot dan perkara-perkara teknikal. Sebahagian unsur-unsur penting dalam sesebuah teks adalah dialog, visual, audio, muzik dan latar (Nursyazrin Nazree Mudeen, 2012).

2. Watak

Watak merupakan antara asas dalam sesebuah lakon layar, kerana ia merupakan nadi dalam sesebuah penceritaan Abdullah Yusof (2000). Watak boleh didefinisikan sebagai suatu representasi seseorang individu mempamerkan suatu perlakuan bagi mewujudkan babak dramatik. Melalui perwatakan watak, penonton boleh mengalami tekanan emosi dan melalui watak perasaan penonton boleh tersentuh seperti merasa sedih, marah, benci dan gembira (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002).

Watak-watak yang dipersembahkan dilakukan oleh pelakon (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002). Seorang pelakon perlu melakonkan apa yang dikehendaki oleh skrip dan yang diarahkan oleh pengarah (Naim Haji Ahmad, 2011). Pelakon yang baik dapat menjiwai sesesuatu watak dengan berkesan. Pelakon yang prihatin terhadap tugasnya akan membuat penyelidikan watak yang disandangnya di dalam filem. Penyelidikan ini penting bagi memperkukuhkan

sesuatu perwatakan. Dengan cara itu dia boleh menjiwai perwatakan tersebut dengan lebih realistik dan berkesan (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002).

3. Lokasi

Lokasi adalah set penggambaran kejadian bagi semua babak di dalam sesebuah filem. Oleh itu adalah penting untuk kita memberi perhatian kepada aspek penggambaran filem. Set merupakan satu lokasi yang mungkin dibentuk atau dibentuk semula atau merupakan lokasi yang sebenar. Satu set yang baik diukur melalui kesesuaian kepada jalan cerita dan diadunkan dengan sempurna kepada masa dan tempat cerita itu berlaku (N. M. A. Qurashi, 2003).

Sebelum sesuatu penggambaran filem dijalankan, lokasi penggambaran mestilah terlebih dahulu ditentukan. Kerja-kerja meninjau lokasi biasanya dilakukan oleh pengurus produksi dan pengarah filem. Dalam sesebuah penerbitan filem yang besar, khidmat agensi pencari lokasi mungkin diperlukan (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002) .

Lokasi sesuatu penggambaran yang dipilih haruslah disesuaikan dengan keperluan skrip. Kadangkala skrip terpaksa diubahsuai bagi memberi kelonggaran kepada lokasi yang ditentukan. Biasanya agensi pencari lokasi akan memberi banyak pilihan lokasi yang ditentukan. Dalam hal ini pengarah dibantu sutradara dengan bantuan oleh pengarah seni akan membuat penilaian tentang kesesuaian sesuatu lokasi penggambaran. Lokasi penggambaran yang dipilih akan diubahsuai set atau dibina set baru bagi keperluan penggambaran (Muhammad Hatta Muhammad Tabut, 2002).

4. Penonton

Filem mampu mencerminkan mentaliti sesuatu bangsa. Hal ini kerana konteks filem itu sendiri dihasilkan dengan melibatkan beberapa pihak. Salah satu pihak tersebut adalah orang ramai atau penonton. Sesuatu filem itu dibuat dengan melihat kepada kehendak penonton bukan melihat kepada kehendak pembuat filem (Abdul Wahab Hamzah, 2003). Jika tidak filem ini ibarat seperti syok sendiri (Naim Haji Ahmad, 2011).

Penonton filem secara umumnya dianggap sebagai sebahagian daripada orang ramai atau masyarakat yang menonton filem sebagai aktiviti sosialnya. Penonton filem mempunyai hubungan interaksi dengan evolusi estetika filem. Hubungan penonton dan filem ini sebenarnya telah mengundang banyak kesannya terhadap individu, psikologi dan aspek pengalaman estetika (Abdul Wahab Hamzah, 2003).

Pengaruh penonton amat kuat sehingga ia mampu mempengaruhi dalam membentuk sebuah filem. Hubungan antara penonton dan filem boleh memberi kesan yang baik atau sebaliknya. Perubahan terhadap penonton menjadi faktor penentu yang menentukan hala, bentuk dan makna sesebuah filem. Oleh itu konsep cerita, gaya dan struktur yang mempunyai nilai komersial di dalam sesebuah filem perlu disesuaikan dengan mengikut kehendak penonton (Abdul Wahab Hamzah, 2003).

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

PRINSIP-PRINSIP TEORI TAKMILAH

Teori takmilah merupakan teori sastera Islam yang diperkenalkan oleh Shafie Abu Bakar.[286]Beliau menjelaskan bahawa "takmilah" merupakan istilah yang ada hubungkaitnya dengan sifat "Kamal" Allah s.w.t. yang membawa maksud sempurna(Abu Bakar Samsina Abd Rahman, 2001). Teori ini boleh digunapakai ke atas semua karya sastera bagi melihat nilai keislaman yang terdapat di dalamnya dan juga berperanan sebagai pengukur nilai Islam yang terdapat di dalam karya tersebut(Maniyam Ibrarim, 2005).

Teori ini menekankan kepada tiga kompenan utama iaitu pengkarya, karya dan khalayak. Pengkarya adalah orang yang menghasilkan sesuatu karya sama ada karya sastera atau pun karya non-sastera. Karya pula adalah hasil karangan yang diusahakan oleh pengkarya.Manakala khalayak adalah orang yang menikmati karya yang dihasilkan oleh pengkarya(Maniyam Ibrarim, 2005). Ketiga-ketiga kompenan ini semuannya berfokuskan kepada mentauhidkan Allah s.w.t. Oleh itu pengkarya mestilah seorang yang bertakwa serta arif dengan persoalan karya yang hendak disampaikan.Karya yang terhasil pula perlu mencerminkan kesempurnaan Allah s.w.t. sebagai Tuhan penguasaan alam.Akhirnya, karya tersebut mampu memberi pendidikan kepada khalayak serta menarik mereka untuk mendekatkan dirinya kepada Allah s.w.t. Shafie Abu Bakar telah mengutarakan tujuh perinsip teori takmilah seperti berikut(Shafie Abu Bakar, 2000):

1. Prinsip Ketuhanan Yang Bersifat *Kamal*

Bagi melahirkan karya sastera yang berunsur Islam, sesebuah karya itu perlu fokus terhadap prinsip atau falsafah tauhid. Ini kerana kehidupan manusia perlu kepada tauhid, kepentingannya lebih penting daripada kepentingan duniawi kerana ia menyentuh kepada persoalan-persoalan pokok yang berkaitan dengan

[286] Shafie Abu Bakar merupakan anak kelahiran Paka, Dugun, Terengganu, yang dilahirkan pada 27 Mei 1942. Mendapat pendidikan awal di Sekolah Melayu, Kampung Nyiur, Paka, Terengganu (1949-1955) dan di Sekolah Arab Kuala Berang (1956-1958). Kemudiannya melanjutkan pelajaran ke Sekolah Menengah Agama (Arab) Sultan Zainal Abidin, Kuala Terengganu dan berjaya lulus dalam Ibtidai 5 dan Thasawi 9. Kerana minat yang mendalam dalam menuntut ilmu, beliau terus belajar secara bersendirian sehingga berjaya lulus dalam Sijil Rendah Pelajaran (1964), Sijil Pelajaran Malaysia (1966) dan Sijil Tinggi Pelajaran (1969). Pada tahun 1970 beliau menyambung pelajaran ke Universiti Kebangsaan Malaysia dan berjaya memiliki Ijazah Sarjana Muda Sastera dengan kepujian kelas satu (1974). Pada tahun 1975 beliau berjaya memperolehi Diploma Pendidikan dari universiti yang sama. Tidak berhenti di situ, beliau terus melanjutkan pelajaran sehingga berjaya memperolehi Ijazah Sarjana Persuratan (1977) dan Ijazah Doktor Falsafah (1991) dari Universiti Kebangsaan Malaysia. Kerana pengalaman serta kepakaran beliau yang banyak dalam dunia sastera sehingga beliau pernah dilantik sebagai Ahli Jawatankuasa Istilah Kesusasteraan, Jawatankuasa Tetap Bahasa Malaysia, MABBIM, Ahli Jawatankuasa Persatuan Pengajian Melayu, Panel Hadiah Sastera Berunsur Islam anjuran Yayasan Pelajaran Islam Malaysia dan DBP, Panel Peraduan Novel Darul Iman anjuran Kerajaan Negeri Terengganu, Panel Hadiah Sastera Malaysia, dan lain-lain lagi.

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

kewujudan insan (Abu Bakar Samsina Abd Rahman, 2001). Oleh kerana itu prinsip pertama ini dihubungkaitnya dengan sifat Kamal Allah s.w.t. Sifat Allah s.w.t. ini mampu diterapkan serta diterjemahkan ke dalam karya sastera. Natijahnya, ia mampu menghasilkan karya sastera yang dapat menarik khalayak untuk mendekatkan diri kepada Allah s.w.t. (Maniyam Ibrarim, 2005).

2. Prinsip Kerasulan Sebagai Insan Yang Kamil

Prinsip takmil yang kedua adalah prinsip kerasulan sebagai insan yang Kamil. Prinsip ini mengambil contoh Rasulullah s.a.w. sebagai model insan Kamil kerana ideal keinsanan Baginda s.a.w. yang bersifat Kamil serta jiwa Baginda yang paling dekat dengan Allah s.w.t. (Maniyam Ibrarim, 2005). Objektif prinsip ini adalah membentuk karya sastera yang mampu berperanan meningkatkan kualiti keinsanan setiap insan, serta pemangkin dalam membentuk insan sebagai seorang Khalifah dan Rabbani. Prinsip ini merujuk kepada tiga konsep ideal utama yang merujuk kepada keinsanan yang ada dalam diri Rasulullah s.a.w iaitu insan Kamil, insan Khalifah dan insan Rabbani (Shafie Abu Bakar, 2000).

Insan Kamil adalah merujuk kepada manusia sebagai khalifah Allah s.w.t. di muka bumi ini. Manakala insan Rabbani pula merujuk kepada peningkatan ketakwaan manusia sebagai khalifah Allah s.w.t. Gabungan antara insan Khalifah dan insan Rabbani akan membentuk insan Kamil yang bertakmilah. Secara jelasnya prinsip ini mampu menghasilkan karya sastera yang dilihat sebagai bahan pendidikan yang berguna kepada khalayak. Serta mampu menjadi santapan jiwa manusia agar berupaya mendukung amanah Allah s.w.t. dalam membentuk insan Khalifah dan insan Rabbani yang lebih *ahsan* (Maniyam Ibrarim, 2005).

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

3. Prinsip Keislaman Yang Bersifat Akmal

Prinsip takmilah yang seterusnya adalah prinsip keislaman yang bersifat Akmal. Prinsip ini merujuk kepada agama Islam yang bersifat Akmal serta dengan menjadikan Islam sebagai model ilmu yang paling sempurna. Ini kerana kesempurnaan Islam bergantung kepada akidah dan syariat yang betul, agar dapat mengatur cara hidup Islam yang syumul (Shafie Abu Bakar,2000). Objektif prinsip ini adalah bertujuan menghasilkan karya sastera yang mampu mentakmilah diri setiap insan khususnya yang berkaitan dengan *hablun minallah* (hubungan dengan Allah s.w.t.) dan *hablun minannas* (hubungan dengan manusia). Bagi memenuhi objektif prinsip ini sebuah karya sastera perlu menerapkan unsur-unsur Islam yang bersifat Akmal. Akmal di sini bermaksud bahawa agama Islam merupakan agama yang sempurna dan menjadi panduan kepada setiap manusia untuk menjalani kehidupan yang lebih baik dan bahagia (Maniyam Ibrarim, 2005).

4. Prinsip Ilmu Dengan Sastera Yang Bersifat Takamul

Prinsip teori keempat ini dikaitkan dengan kepentingan ilmu yang bersifat Takamul. Pengkarya perlu menghasilkan karya sastera yang mempunyai hubungkait dengan ilmu. Ini kerana ilmu mempunyai pertalian dengan fakulti diri

yang penting khususnya akal dan hati (Shafie Abu Bakar, 1997). Ini kerana akal ialah alat yang paling utama dalam mencapai keilmuan khususnya sesuatu yang alamiah dan rasional sifatnya. Manakala hati pula merupakan saluran ke arah keilmuan yang rohani sifatnya yang dikenali dengan makrifat (Samsina Abd Rahman, 2001). Objektif prinsip ini adalah bagi melahirkan karya sastera yang bersifat ilmiah dan bermaklumat. Serta dapat melahirkan karya yang mampu memberi manfaat kepada khalayak. Seorang pengkarya yang berintelektual mampu menghasilkan karya yang bersifat ilmiah bagi melahirkan khalayak yang berilmu.

5. Prinsip SasteraYang Berciri Estetik dan Bersifat Takmilah

Bagi prinsip kelima ini melihatkan hubungan antara takmilah dengan sesebuah karya (Maniyam Ibrarim, 2005). Objektif prinsip ini adalah melahirkan sesebuah karya yang mempunyai nilai estetik dan menepati konsep takmilah serta menjurus kepada proses penciptaan dan pembinaan karya sastera secara kreatif, indah dan sempurna (Samsina Abd Rahman, 2001).Bagi merealisasikan objektif ini, prinsip ini menekankan tentang pembahasan berkaitan dengan peningkatan mutu kesempurnaan sesebuah karya dari aspek keindahan lahiriah mahupun keindahan maknawi.Ini kerana dengan kesempurnaan dua aspek itu tersebut sesebuah karya itu telah berjaya memenuhi nilai estetik dan menepati konsep takmilah (Maniyam Ibrarim, 2005).

Aspek keindahan lahiriah menyentuh soal teknik, bentuk, struktur dan stilistik (gaya bahasa) yang dapat dilihat secara luaran.Keindahan lahiri perlu dilihat dari perspektif sastera Islam.Apa sahaja bentuk-bentuk yang dihasilkan boleh diterima jika ia mampu diisi dengan nilai-nilai Islam.Manakala aspek keindahan maknawi pula merujuk kepada mesej, pemikiran, sudut pandangan dan penggunaan unsur-unsur seperti alegori, metafora, citra, simile, personifikasi dan simbol-simbol tertentu. Keindahan maknawi perlu diterapkan dengan nilai Islam yang berkaitan dengan Allah s.w.t. sebagai pencipta yang kamal sifatnya serta Rasulullah s.a.w. sebagai insan al-Kamil dan Islam sebagai agama yang sempurna lagi syumul serta menyempurnakan kehidupan manusia dan alam seluruhnya sama ada di dunia ini mahupun di akhirat nanti (Samsina Abd Rahman, 2001).

6. Prinsip Pengkarya Seharusnya Mengistikmalkan Diri

Pada prinsip keenam ini, ia menjerumuskan berbincangannya kepada diri pengkarya. Setiap pengkarya mampu memenuhi tanggungjawapnya sebagai khalifah Allah s.w.t. di muka bumi ini. Pendekatan yang boleh diambil oleh setiap pengkarya dalam menyampaikan dakwah adalah melalui hasil-hasil karya mereka. Oleh itu bagi memenuhi objektif ini, syarat wajib dan utama adalah pengkarya mesti seorang yang beragama Islam. Manakala dari segi pendidikan, keluarga dan proses sosialisinya mereka ini mestilah seorang yang alim dan berilmu dari segi penguasai ilmu-ilmu Islam serta memiliki ilmu-ilmu yang berkaitan sastera (Maniyam Ibrarim, 2005).

Penguasaan ilmu-ilmu Islam ini merujuk kepada ilmu-ilmu keislaman yang bukan sahaja berbentuk asas malah ia perlu lebih khusus dan mendalam

serta seterus ia mampu mempraktikan di dalam kehidupan seharian (Samsina Abd Rahman, 2001). Manakala dalam penguasaan ilmu-ilmu sastera ia pula merujuk kepada bidang sastera secara umum, teori dan kritikan sastera serta ditambah dengan ilmu-ilmu lain yang meluaskan lagi kefahaman tentang sastera dan membantu mengaplikasikannya menurut kesesuaian dengan sastera Islam (Shafie Abu Bakar, 1997).

7. Prinsip Khalayak Bertujuan Memupuk Mereka Ke Arah Insan Kamil

Prinsip ketujuh teori takmilah ini ialah berprinsip khalayak bertujuan memupuk mereka ke arah insan Kamil.Prinsip ini adalah prinsip yang terakhir dalam teori takmilah. Objektif prinsip ini adalah bertujuan bagi melahirkan karya-karya yang selari dengan saranan Islam iaitu setiap sastera Islam haruslah berunsur pendidikan, berdakwah dan mampu meningkatkan ketauhidan diri pembaca serta mampu menonjolkan kebesaran, kekuasaan dan kesempurnaan Allah s.w.t. (Maniyam Ibrarim, 2005). Agar hasilnya dapat memupuk khalayak pembaca ke arah pembentukan insan Kamil iaitu mencontohi peribadi terpuji dan akhlak mulia Rasulullah s.a.w. Bagi merealisasikan objektif ini semua prinsip teori takmilah perlu saling melengkapi dan bersepadu. Jika kesemua prinsip-prinsip ini dipatuhi dan praktikan hasilnya akan melahirkan sebuah karya sastera yang sempurna dan mampu membentuk khalayak yang memenuhi ciri-ciri insan (KamilSamsina Abd Rahman, 2001).

Kesimpulannya semua prinsip ini dihubungkaitkan dengan ketuhanan, kenabian, keislaman, keilmuan, karya, pengkarya dan khalayak.Selain itu ia mempunyai istilah masing-masing iaitu *Kamal, Kamil, Akmal, Takamul, Takmilah* dan *Istikmilah*.Istilah-istilah ini digunapakai dengan kesesuaian penggunaan prinsip-prinsip tersebut. Walaupun semua prinsip ini mempunyai istilah yang berbeza namun kesemuannya daripada kata dasar yang sama iaitu *Kamal* (sempurna) yang diambil daripada istilah "*takmilah*" (menyempurnakan).

UNSUR-UNSUR TAKMILAH DALAM PROSES PENERBITAN FILEM ISLAM

Pengertian dan konsep filem Islam sebagai 'produk halal' perlu dilihat secara menyeluruh bermula daripada proses pra penerbitannya hinggalah kepada proses tontonannya. Ia tidak harus dilihat daripada aspek kandungan atau pengisian dan garapan sahaja. Ia perlu menjangkau kepada proses sebelum, semasa dan sesudah sesebuah filem itu dihasilkan dan seterusnya proses sebelum ia masuk ke panggung atau diedarkan untuk tontonan khalayak (Naim Haji Ahmad, 2010).

Sekiranya proses yang dibuat itu baik maka hasilnya adalah baik. Oleh itu, dalam hubungan ini sesebuah filem Islam yang dibuat secara keseluruhan perlulah bersandarkan kepada kod etika dan nilai Islam dalam proses pra penerbitan, proses penggambaran dan pasca penerbitan sehinggalah ke hasil penerbitan (Naim Haji Ahmad, 2010). Ini bersesuaian dengan takrif yang diberikan oleh Naim Haji Ahmad (2008), filem Islam adalah sebuah hasil seni, berbentuk 'produk halal', dihasilkan bermula dengan nama Allah dan niat baik

melalui proses pra penerbitan, penerbitan dan pasca penerbitan dengan pengisian dan garapan bersandarkan kod etika dan nilai Islam sehinggalah kepada proses edaran, tayangan dan tontonan khalayak bertujuan menerapkan nilai murni, menyebarluaskan dakwah Islamiah dan menegakkan amar makruf nahi mungkar.

1. Proses Pra Penerbitan

Fasa pertama dikenali sebagai pra penerbitan. Fasa ini adalah fasa dalam menyediakan dan memilih bahan-bahan mentah yang tepat dan sesuai seperti skrip, idea, dana, lesen atau keizinan membuat penggambaran, membentuk tatacara kerja, pemilihan lokasi serta artis, kru-kru, muzik dan sebagainya (Naim Haji Ahmad, 2011). Pada fasa ini pengkarya perlu melengkapkan diri dengan ilmu fardu ain dan kifayah. Serta pengkarya juga perlu menanamkan niat kerana Allah s.w.t. (Naim Haji Ahmad, 2008), serta bertujuan menjadikan filem tersebut sebagai pendidikan yang mampu mengajak khalayak (penonton) mematuhi dan mendekatkan diri kepada Allah s.w.t. (Naim Haji Ahmad, 2006).

Dalam proses ini bukan pengkarya sahaja perlu mengistikmalkan diri malah skrip, lokasi dan pelakon juga perlu sama istikmal. Pemilihan skrip perlu dibuat pada skrip yang berkualiti, menarik, mempunyai unsur kesenian dan halal. Jika terdapat skrip yang mengandungi hujah syarak ia perlu disertakan dengan ayat Quran, hadis, kata-kata ulama muktabar atau nama-nama kitab yang menjadi rujukan (Naim Haji Ahmad, 2006). Manakala dalam pemilihan sutradara atau pelakon perlu mencari mereka yang bersesuaian dan mampu menghasilkan filem yang baik serta dengan cara yang halal (Naim Haji Ahmad, 2011).

Sebagai filem Islam, teks yang dihasilkan perlu bersih dari unsur-unsur yang haram dan bertentangan dengan Islam dari sudut akidah, syariah dan akhlak. Yusuf al-Qaradawi (2005) menegaskan bahawa semua perkara-perkara yang boleh membangkitkan hawa nafsu dan mencenderungkan seseorang melakukan perbuatan dosa atau yang boleh membawa kepada berbuat perkara yang ditegah Islam hukumnya adalah haram dan perlu dijauhi. Abdullah Yusof (2000) juga menegaskan bahawa agenda-agenda yang ingin ditayangkan dalam sesebuah filem perlu bersih dari berbau hedonisme, kegila-gilaan, kefasiqan dan semua hal yang bertentangan dengan akidah, syariat dan kesopanan Islam.

Manakala dalam pemilihan lokasi atau latar belakang pula ia perlu yang bersesuaian serta tiada unsur-unsur yang boleh mengaibkan agama Islam mahupun sesiapa sahaja. Lokasi yang dipilih atau dibentuk perlu terhindar dari unsur-unsur yang menakutkan, mengerikan atau memeranjatkan penonton. Hal ini kerana ia akan memberi kesan negatif kepada perkembangan pemikiran kanak-kanak yang baru meningkat naik. Pemilihan sepatutnya lebih berunsurkan motivasi, pendidikan, dayah, dakwah, menaikkan semangat, keinsafan dan penerangan-penerangan yang berunsur ilmiah (Abdullah Yusof, 2000).

Selain itu pemilihan lokasi tidak boleh memaparkan set atau prop yang melambangkan agama-agama lain atau seolah-olah memberi konotasi kepada gahnya agama lain sehingga mungkin akan disalah tafsirkan oleh penganut Islam atau penganut bukan Islam sehingga menimbulkan fitnah. Sebagai contoh dalam

IIHC 2nd International Islamic Heritage Conference 2017

drama *Natrah* yang dipentaskan di Panggung Negara adalah contoh yang boleh dikatakan. Dalam drama tersebut lambang salib begitu terserlah, kutipan kata-kata daripada *Bible* memenuhi ruang panggung dan di akhir babak drama tersebut tersergam patung *Jesus* yang seolah-olah berada di dalam sebuah gereja (Naim Haji Ahmad, 2011).

2. Proses Penerbitan dan Post Penerbitan

Fasa kedua adalah proses penerbitan dan post penerbitan, ia juga dikenali sebagai proses penggambaran (Fadlan Mohd Othman, 2011). Fasa ini adalah proses pembikinan filem atau penguli bahan-bahan mentah sehingga terhasilnya sesuatu produk. Dalam fasa ini pengkarya perlu tahu bagaimana cara untuk menguli bahan-bahan dalam fasa pertama mengikut kadar dan peraturan yang tepat, dengan kata lain tiada bahan campuran larangan hingga merosakkan bahan ulian tersebut. Jika ulian sebelum ini adalah cantik dan tepat maka hasilnya adalah baik, jika tidak hasil adalah sebaliknya.

Dalam proses ini karya yang dihasilkan perlu menerapkan prinsip ketuhanan yang bersifat kamal, kerasulan sebagai insan yang kamil, keislaman yang bersifat akmal dan ilmu dengan sastera yang bersifat takamul. Sebagai contoh semasa proses penggambaran, ada beberapa perkara yang perlu dijaga seperti tidak membuka aurat, menjaga pergaulan artis serta tidak berlaku sebarang persentuhan di antara artis lelaki dan wanita yang bukan *mahram* dalam berlakon mahupun di luar penggambaran (Muhammad Rasyid Reda, 1970).

Selain itu dialog yang dilontarkan tidak menyalahgunakan ayat Quran atau hadis bagi menarik perhatian orang ramai (Mohd Yusof Hussain, 1988). Tidak memutarbelitkan fakta-fakta agama dalam dialog ataupun dalam lakonan, serta tidak menghina atau memburuk-burukan kesucian agama Islam, institusi Islam, pendidikan, ulama atau golongan agamawan dan adat budaya setempat (Abdullah Yusof, 2000). Oleh itu lakonan dan dialog tersebut tidak boleh melanggar syariat Islam (Yusuf al-Qaradawi, 1997) dan perlu mematuhi undang-undang serta perlembagaan Negara (Naim Hj Ahmad, 2011).

Manakala dari segi watak dan perwatakan pula pelakon tidak boleh melakonkan watak yang boleh merosakkan akidah (Naim Hj Ahmad, 2011) seperti artis yang beragama Islam melakonkan upacara perkahwinan agama Hindu atau seorang kafir (Fadlan Mohd Othman, 2011). Pelakon juga tidak boleh melakonkan watak sebagai para rasul, nabi, sahabat, isteri nabi (Islam Online, 2012) dan syaitan (Fadlan Mohd Othman, 2011) serta mengejek-ejek atau mempersendakan ulama Islam atau ahli keilmuan Islam (Abdullah Yusof, 2000). Malah pelakon juga tidak boleh melakonkan aksi ciuman, berasmara, adegan seks (Abdullah Yusof, 2000), berpakaian seksi atau berbogel, unsur-unsur syirik (Engku Ibrahim Ismail dan Abdul Ghani Shamsudin, 1992), melakonkan watak berlainan jantina, praktikal ibadah dengan cara yang tidak betul (Fadlan Mohd Othman, 2011) dan tidak mendatangkan kecederaan atau kemudaratan (Abdullah Yusof, 2000) terhadap pelakon mahupun kepada makhluk-makhluk lain. Secara keseluruhannya proses ini perlu terhindar dari unsur-unsur syubhah dan segala perkara yang telah jelas pengharamannya (Muhammad Rasyid Reda, 1970).

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Namun begitu setiap watak yang mempamerkan wanita dalam keadaan yang bertentangan dengan syarak iaitu dalam keadaan mendedahkan aurat atau pergaulan bebas di antara lelaki dan perempuan yang bukan *mahram*, hukumnya adalah haram dan dilarang (Muhammad Rasyid Reda, 1970). Selain itu persentuhan dan percampuran antara artis lelaki dan wanita yang bukan *mahram* perlu dielakkan bagi mengelak dari fitnah dan menolak syubhah (Yusuf al-Qaradawi, 2003). Pelakon juga disyaratkan tidak boleh mengganggu atau menyerang secara betul-betul kepada pelakon lain sehingga ia boleh membawa kepada kesusahan atau kemudaratan menurut Islam (Abdullah Yusof, 2000).

Filem yang mengisahkan para sahabat Rasulullah s.a.w. digalakkan, hal ini kerana ia mempunyai unsur dakwah serta mampu memberi pendidikan kepada penonton. Tetapi para pelakon tidak boleh melakonkan watak-watak ulama Islam atau ahli ilmuwan Islam dengan cara yang salah, hodoh dan menampakkan kebodohan atau dengan keadaan mengejek-ejek serta mempersendakan mereka kerana penampilan watak sebegitu akan menghina dan merendahkan keperibadian ulama sebenar, tambahan lagi ulama telah pun bersepakat dalam masalah ini hukumnya adalah haram (Abdullah Yusof, 2000). Malah dengan tegas Imam Ahmad bin Hanbal dan mereka yang sependapat dengannya telah mengkufurkan sesiapa yang menggelar serban orang alim dengan lafaz memperkecil-kecilkan yang bertujuan untuk menghina (Risalah, 1990).

3. Pasca Penerbitan

Fasa ketiga pula adalah fasa pasca penerbitan. Fasa ini merupakan proses sesudah filem itu siap, khususnya proses penilaian dan pratonton yang biasanya melibatkan media dan pihak-pihak tertentu sebelum filem tersebut diedarkan untuk tontonan khalayak (Naim Haji Ahmad, 2001). Proses ini bertujuan bagi menilai produk yang telah dihasilkan dari ulian sebelum ini agar ia benar berkualiti dan bersih dari unsur-unsur yang tidak diizinkan sebelum ia diedarkan kepada penonton.

Konteks di Malaysia proses pasca penerbitan ini adalah ‘proses penapisan filem’. Proses ini dilakukan oleh Lembaga Penapis Filem Malaysia (LPF). Secara umumnya proses penapisan ini dilakukan ke atas filem-filem tempatan dan mahupun luar yang ingin ditayangkan di Malaysia bagi menjaga keselamatan negara dan kehormatan kaum serta melindungi kepentingan negara dan rakyat daripada pengaruh buruk dan unsur-unsur negatif yang mungkin dipaparkan di dalam sesetengah filem yang tidak selaras dengan tuntutan prinsip-prinsip Rukun Negara. Kemasukan filem-filem luar tidaklah diharamkan sama sekali tetapi ia haruslah bersesuaian dengan iklim, suasana dan budaya negara ini (Naim Haji Ahmad, 2001).

Dalam fasa ini karya yang dihasilkan perlu dinilai dan diteliti supaya sebelum ia dibawa kepada khalayak ia mampu bercirikan sastera yang berciri estetik dan bersifat takmilah.Maka dengan itu filem yang telah menjalani proses penggambaran perlu dinilai dan ditapis agar ia bersih dari unsur-unsur seperti perkara yang boleh membangkitkan hawa nafsu (Yusuf al-Qaradawi, 1997) atau kelalaian kepada penonton, mendorong perlakuan jenayah, merosakkan minda

masyarakat, fitnah yang keterlaluan (Yusuf al-Qaradawi, 1997),kegilaan, kefasiqan (Abdullah Yusof, 2001) dan perkara-perkara yang bertentangan dengan akidah, syarak dan kesopanan Islam (Yusuf al-Qaradawi, 1997). Jika mana-mana filem tidak mampu mematuhi dan mengawalnya maka kunjungan ke pawagam adalah haram khususnya buat orang Islam (Yusuf al-Qaradawi, 1997).

4. Hasil Penerbitan

Fasa terakhir adalah fasa hasil penerbitan. Fasa ini juga dikenali sebagai proses edaran, tayangan dan tontonan. Fasa ini yang menentukan kesan filem tersebut. Jika ia benar-benar memenuhi prinsip-prinsiptakmilah yang ditetapkan sebelum ini maka filem itu mampu membawa prinsip dakwah Islam iaitu amar makruf nahi mungkar (Naim Haji Ahmad, 2008).

Fasa ini melibatkan tiga peringkat iaitu proses edaran, peringkat tayangan filem pawagam dan peringkat tontonan. Di fasa ini karya yang dihasilkan perlu menanamkan prinsip khalayak bertujuan memupuk mereka ke arah insan kamil. Sebagai contoh dalam proses edaran perkara yang perlu dijaga adalah dari cubaan mengambil kesempatan dengan membuat rakaman kembali untuk mengaut keuntungan melalui kegiatan 'cetak rompak'. Perkara ini bertentangan dengan kod etika dan nilai keislaman serta menyalahi undang-undang negara terutama yang berkaitan dengan cetak rompak (Naim Haji Ahmad, 2008).

Manakala di peringkat tayangan filem pawagam pula, perkara yang perlu dijaga adalah tiada percampuran di antara lelaki dan wanita serta pergaulan bebas yang melampau sehingga menimbulkan fitnah dan terjadinya perkara syubhah (Muhammad Rasyid Reda, 1970). Selain itu penonton juga tidak boleh meremehkan perkara yang utama dan wajib hanya alasan menonton filem. Contoh mengabaikan solat Maghrib hanya kerana cerita di pawagam sedang ditayangkan (Yusuf al-Qaradawi, 1997).

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Seterusnya di peringkat tontonan, filem mampu menjadi risalah Islam (Mohd Yusof Hussain, 1988) yang berkesan dalam menyampaikan dakwah serta mengajak manusia kepada Allah s.w.t. termasuk ajaran Rasulullah s.a.w. Ia bukan sahaja dapat memberi faedah yang amat berguna pada umat Islam seluruhnya, malah ia dapat memberi peluang kepada golongan yang bukan beragama Islam bagi memahami agama Islam (Noor Shakirah Mat Akhir, 2006). Selain itu mereka dapat merasai keinsafan, melahirkan sifat keampunan, kesedaran diri dan keseronokan yang hala (Hassan Hayastani, 2009).

Sebagai seorang penonton mereka perlu tahu dalam memilih filem yang ingin ditonton. Filem yang memberi iktibar kepada masyarakat adalah harus dengan syarat tidak keterlaluan dari sudut akhlak Islam (Abdullah Yusof, 2000). Jika terdapat unsur-unsur yang bertentangan Islam maka tidak halal bagi seorang Muslim untuk menyaksikannya atau mendukung filem seperti itu. Hal ini kerana mereka termasuk di dalam kategori konspirasi dalam perbuatan dosa serta melahirkan permusuhan (Yusuf al-Qaradawi, 2005).

KESIMPULAN

Filem adalah sebahagian daripada sastera. Pada awal pembikinan filem pemilihan pengarah, penerbit, artis, skrip, lokasi filem perlu bercirikan istikmal. Karya yang hendak dihasilkan perlu diniatkan kerana Allah s.w.t. Pengkarya perlu menguasai ilmu fardu ain dan kifayah, agar karya yang dihasilkan mampu mengajak penonton ke arah amar makruf nahi mungkar. Seterusnya di peringkat proses pengambaran pula pengarah, penerbit dan pelakon perlu menerapkan prinsip ketuhanan yang bersifat kamal, kerasulan sebagai insan yang kamil, keislaman yang bersifat akmal dan ilmu dengan sastera yang bersifat takamul. Keempat-empat prinsip ini perlu ditekankan bersama-sama pada fasa ini. Skrip, lokasi dan watak yang dipaparkan perlu mentauhidkan Allah s.w.t., mengajak penonton mengikuti sunnah Rasullullah s.a.w., mencerminkan keindahan dan akhlak Islam serta menerapkan ilmu yang bermanfaat samada ilmu dunia atau akhirat. Manakala dalam proses pasca penerbitan, filem yang telah menjalani proses penggambaran perlu dinilai dan ditapis agar mesej yang sampai kepada penonton tidak bertentangan dengan akidah, syariah dan akhlak Islam. Unsur ini dikenali sebagai bercirikan estetik dan bersifat takmilah. Akhir sekali dalam proses tayangan, filem yang ditonton itu mestilah mampu memupuk penonton ke arah insan kamil. Supaya mesej yang disampaikan mengajak manusia kepada Allah s.w.t. termasuk ajaran Rasulullah s.a.w.

BIBLIOGRAFI

Abdul Ghani Samsudin et al. (2001), *Seni Dalam Islam*, Cet. 1, Selangor: Intel Multimedia and Publication.

Abdul Wahab Hamzah (2003), "Audien: Sikap dan Harapan Audien Filem Malaysia" dalam Ramli Mohamed (Eds.), *Sinema dan Penonton Di Malaysia*, Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Abdulah Ab. Manaf (1999) "*Kumpulan Puisi Titir Zikir: Analisis Teori Takmilah"*, (Kertas Projek Jabatan Kesusasteraan Melayu, Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya).

Abdullah Said et al. (2011), *Teras Kemulian Islam*, Cet. 3, Melaka : Pusat Pemikiran dan Kefahaman Islam, UiTM.

Abdullah Yusof (2000), Industri Hiburan dalam Islam : Analisis dari Sudut Persejarahan Awal dan Penilaian Hukum, dalam *Jurnal Syariah*, Jil. 8, Bil. 1, Kuala Lumpur : Bahagian Pengajian Syariah Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.

Abdullah Yusof et. al. (2010), "Konsep Feminisme Islam di dalam Filem Ketika Cinta Bertasbih", dalam *Jurnal Al-Tamaddun*, Bil. 5, Kuala Lumpur : Jabatan Sejarah dan Tamadun Islam Universiti Malaya.

Asiah Sarji et al. (1997), *Keadaan dan Permasalahan Penulisan dan Penulisan Skrip*, Kuala Lumpur: Perbadanan Kemajuan Filem Nasional Malaysia (FINAS).

Asnaini (2008), *Zakat Produktif dalam Perspektif Hukum Islam*, Cet. 1, Yogyakarta :Pustaka Pelajar.

E. Dmytryk (1984), *On Screen Directing*, Boston: Focal Press.

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Engku Ibrahim Ismail dan Abdul Ghani Shamsudin (1992), *Konsep Seni dalam Islam*, Cet.1, Kuala Lumpur: Akademi Pengajian Melayu.

Fadlan Mohd Othman (2011), Industri Lakonan dan Perspektif Islam, dalam Mohd Adib Mohd Sidek (Eds), *Majalah I*, Shah Alam: Grup Majalah Karangkraf Sdn. Bhd.

Hassan Hayastani (2009), *"Filem Sebagai Ar-Risalah : Metamorfosis Sinema Melayu"*, (Kertas Persidangan Forum Sastera Popular Islam di Pusat Dagangan Dunia Putra, 26 April 20019).

Islam Online, dalam *http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528621302*, Diambil pada 28 November 2012.

Maniyam Ibrarim (2005), *Citra Takmilah Analisis Terhadap Kumpulan Puisi Islam*, Shah Alam: Karisma Publication Sdn Bhd.

Mohd Faizal P.Ramlee et al. (2011), *Tamadun Islam : Pemikiran dan Sejarah Perkembangan*, Melaka : Pusat Pemikiran dan Kefahaman Islam, UiTM.

Mohd Yusof Hussain (1988), *Peranan Media Massa dalam Menyampaikan Risalah Islam*, Cet. 1, Serdang: Universiti Pertahanan Malaysia.

Muhammad Hatta Muhammad Tabut (2002), "Kandungan dan Teknik: Unsur-unsur yang Mempengaruhi Filem Tempatan", dalam Ramli Mohamed (Eds.), *Sinema dan Penonton Di Malaysia*, Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Muhammad Hatta Muhammad Tabut (2002), *Dari Idea ke Skrin: Teknik Penerbitan Filem*, Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Muhammad Hatta Muhammad Tabut (2006), "Liku-liku Pembikinan Filem", dalam Mohamad Md. Yusoff et. al. (Eds), *Dinamika Media dan Masyarakat Malaysia*, Pulau Pinang : Penerbitan Universiti Sains Malaysia.

Muhammad Rasyid Reda (1970), *Fatawa al-Imam Muhammad Rasyid Reda*, Salah al-Din al-Munjid (Eds.), Beirut: Dar al-Kitab al-Jadidah.

N. M. A. Qurashi (2003), "Mengenali Sebuah Filem", Dalam Ramli Mohamed (Eds.), *Sinema dan Penonton Di Malaysia*, Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Naim Haji Ahmad (2006), *"Pembudayaan Budaya Filem dalam Pendidikan : Filem dari Aspek Aplikasi",* dalam Naim Haji Ahmad (Eds.), Bicara Media 1, Cet. 1, Nilai: Penerbit KUIM.

Naim Haji Ahmad (2008), *"Ke Arah Membentuk Definisi dan Konsep Islam",* (Kertas Persidangan Bengkel Falsafah dan Dasar Komunikasi Negara Berteraskan Islam Hadari di Universiti Kebangsaan Malaysia, Feb 2008).

Naim Haji Ahmad (2010), *"Ke Arah Membentuk Definisi dan Konsep Filem Islam"*, (Kertas Persidangan Bengkel Fiqh Penyiaran di Institusi Latihan Islam Malaysia, 6 Jun 2010).

Naim Haji Ahmad (2011), *Filem Islam Satu Pembicaraan*, Shah Alam : Uni-N Production Sdn. Bhd.

2nd International Islamic Heritage Conference 2017

Noor Shakirah Mat Akhir (2006), “Dakwah dan Cabaran Teknologi Maklumat”, dalam Mohamad Md. Yusoff et. al. (Eds.), *Isu dan Cabaran Media di Malaysia*, Pulau Pinang : Penerbitan Universiti Sains Malaysia.

Nursyazrin Nazree Mudeen (2012), Op. Cit.

Risalah Bil. (34) Dlm. MKB/6/1982 (Siri : 34/90), Edaran Pejabat Mufti Negara Brunei Darussalam, 4 Ogos 1990.

Samsuddin A. Rahimin (2003), *Komunikasi Asas*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Shafie Abu Bakar (1997), “Takmilah: Teori, Falsafah dan Prinsip”, dalam Mana Sikana (Eds.), *Teori Sastera dan Budaya dalam Kajian Akademik*, Bangi: Jabatan Persuratan Melayu, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Shafie Abu Bakar (2000), *“Nilai Dan Sastera Dalam Teori Takmilah”,* (Kertas Persidangan Seminar Teori Sastera Islam: Kaedah dan Penerapannya di Putrajaya, 16-28 September 2000).

Yusuf al-Qaradawi (1997), *al-Halal wa al-Haram fi al-Islami*, Kaherah : Maktabah Wahdah.

Yusuf al-Qaradawi (2005), *Fikih Hiburan* (terj.), Cet. 1, Jakarta: Pustaka al-Kauthar.

Yusuf al-Qaradawi (2006), “Menyanyi dan Muzik : Sudut Pandangan Islam”, dalam al-Muqari Othman Hamzah (Eds.), *Fatwa Menempuh Kehidupan Moden*, Petaling Jaya : Gading Kreatif.

Yusuf al-Qaradawi (2008), *al-Islamu Wa al-Fannu* (terj.), Cet. 3, Kuala Lumpur : al-Hidayah Publications.

2nd International Islamic Heritage Conference 2017